

Pla de rescat del sector cultural davant la crisi de la COVID-19

La pandèmia de la COVID-19 ha generat una emergència sanitària a nivell global que està afectant la nostra economia i, molt especialment, el sector cultural, que s'ha vist obligat a aturar tota la seva activitat. La primera conseqüència ha estat la suspensió d'actes públics, tancament de cinemes i teatres, equipaments culturals de tota mena com museus, monuments, biblioteques o arxius, suspensió de cursos, seminaris o congressos, cancel·lació d'espectacles, fires i festivals, o l'ajornament d'una de les festes més emblemàtiques del país: la diada de Sant Jordi, amb un fort impacte sobre un dels àmbits més potents del nostre sector cultural, el del llibre i l'edició.

Bona part de les mesures de lluita contra la pandèmia es basen en el confinament de les persones i el distanciament social, que impacten directament en una bona part de l'activitat del sector que, així com va ser dels primers que es va veure obligat a tancar, de ben segur pot ser un dels últims a recuperar la normalitat. Aquest fet contrasta amb la paradoxa que ha estat la cultura la que ha ajudat i ajuda a les persones a fer millors aquests dies gràcies als llibres, la música, els audiovisuals o tantes i tantes iniciatives culturals a les xarxes, sovint lliurades generosament pels seus autors.

És en aquest context, i amb la intenció de pal·liar i minimitzar al màxim les conseqüències econòmiques que aquesta pandèmia pugui deixar en el sector cultural, que el Govern té la ferma intenció de posar en marxa un Pla de rescat amb tota una sèrie de mesures per tal de protegir el teixit cultural i donar-li tot el suport necessari a fi que, un cop finalitzada aquesta crisi sanitària, es pugui reprendre l'activitat cultural amb tota normalitat al més aviat possible.

Aquest Pla de rescat del sector cultural respon a les principals necessitats que s'han detectat des del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i amb les aportacions de bona part dels agents culturals (associacions, organitzacions públiques, equipaments, sindicats, entitats empresarials, etc.) i es fixa quatre objectius bàsics:

- Acompanyar el sector cultural durant la crisi
- Establir les mesures i els mecanismes per intentar que l'impacte de la crisi no provoqui danys irreparables en el teixit cultural
- Preparar el sector per a una represa al més ràpida possible en la mesura que les condicions sanitàries i socials ho permetin
- Per dur a terme aquests objectius, caldrà reestructurar el pressupost per adequar-lo

1. Mesures d'acompanyament al sector cultural

Una de les mesures més importants en aquests moments és el contacte permanent amb els representants de tots els sectors culturals, a fi de recollir les seves necessitats i propostes i poder dissenyar accions precises que siguin útils de cara a la protecció durant la crisi del teixit cultural, així com a la represa immediata un cop estigui superada. En aquest sentit, es treballa de la següent manera:

- **Reunions amb diferents representants al més alt nivell**

Es tracta de reunions per videoconferència per subsectors amb l'objectiu d'informar de les mesures que va prenent el Departament i també per recollir necessitats i propostes sorgides d'aquestes entitats.

El programa de trobades va començar amb una reunió presidida pel president de la Generalitat i la consellera de Cultura i els principals representats de cada sector cultural. En aquesta reunió es va presentar el document de '20 mesures extraordinàries per protegir el sector cultural', que posteriorment van ser presentades al Govern.

Després d'aquesta primera trobada, la consellera, acompanyada de l'equip directiu del Departament, ha dut a terme un cicle de trobades (encara en curs), amb cadascun del següents sectors:

- Actua Cultura
- Grans equipaments culturals
- Sector del patrimoni
- Museus nacionals
- Cultura popular
- Arts escèniques i musicals
- Sector del llibre

diàriament es van ampliant les trobades per recollir les necessitats i opinions dels diferents agents del sector i també amb la resta d'administracions.

- **Correu obert amb els equips directius**

Obertura d'un correu electrònic per gestionar totes les consultes relacionades amb el Pla de rescat: suportalacultura@gencat.cat, on es recolliran peticions, consultes, queixes i suggeriments dels representants dels sectors i se n'intentaran vehicular respostes.

- **Obertura del portal web del Pla de rescat del sector cultural**

El portal té per objectiu donar servei i recursos als ciutadans, als creadors, a les empreses, a les entitats i als programadors culturals públics i privats. Per aquest motiu, posem a la seva disposició:

1. Totes les demandes que els sectors culturals ens han fet arribar:

1. Acadèmia catalana de la música
2. Associació de professionals de la dansa de Catalunya

3. Associacions de professionals de les arts escèniques de Catalunya
 4. Cambra del Llibre de Catalunya
 5. Catalunya Film Festivals
 6. ConArte-aadpc (Confederación de artistas trabajadores del espectáculo-
Associació d'actors i directors professionals de Catalunya)
 7. Crac (conservadors i restauradors de Catalunya)
- Aquesta llista es va actualitzant de manera permanent a la pàgina web del Pla de rescat

2. Totes les mesures que estan duent a terme les administracions: Generalitat de Catalunya, diputacions i administració local, especialment l'Ajuntament de Barcelona

3. Dades i indicadors de seguiment del Pla de rescat
- a. Dades econòmiques i laborals estructurals
 - b. Dades econòmiques, laborals i d'activitat sectorials
 - c. Seguiment d'execució de les mesures (en desenvolupament)
- <http://cultura.gencat.cat/plarescat/>

2. Prioritat: el rescat del sector cultural

La primera prioritat del Govern de la Generalitat ha estat vetllar per la salut i la integritat de totes les persones que treballen als diferents àmbits del sector cultural, i també del públic dels espectacles, els equipaments i els esdeveniments que configuraven bona part de l'oferta cultural.

Un cop aquestes mesures ja han estat implementades i s'avança en la lluita contra la pandèmia, cal adreçar nous esforços per tal d'impedir, en la mesura del possible, danys irreparables al teixit laboral, empresarial, institucional i creatiu que configuren el món de la cultura, i establir les bases i els mecanismes per una recuperació ràpida i positiva.

En aquest sentit, el Departament treballa en les següents línies.

- **Reestructuració profunda del pressupost per prioritzar la represa**

El pressupost 2020, en tràmit al Parlament, tot i no recollir totes les aspiracions del sector cultural, sí que incorporava unes millores evidents respecte del de 2017 prorrogat. És clar que en les partides previstes no hi havia mesures específiques per afrontar aquesta crisi, que no figurava en cap escenari poques setmanes abans.

El Departament de Cultura està treballant per establir els mecanismes necessaris perquè, un cop aprovat el pressupost, es puguin modificar les consignacions inicials per adreçar-les a les polítiques de rescat del sector establertes en aquest pla. Aquest objectiu obliga a modificar partides, línies de treball o programes i reconduir esforços i recursos cap a les noves necessitats plantejades per la situació d'emergència sanitària i social. Aquesta tasca està desenvolupada a l'apartat 4 d'aquest Pla de rescat.

- **Elaboració i impuls d'un paquet de mesures normatives per adaptar les línies de subvencions a la situació de crisi**

- o **Decret Llei 8/2020, de 24 de març**, de modificació parcial del Decret Llei 7/2020, de 17 de març, de mesures urgents en matèria de contractació pública, de salut i gestió de residus sanitaris, de transparència, de transport públic i en matèria tributària i econòmica, i d'adopció d'altres mesures complementàries.

- Capítol II. Mesures excepcionals en matèria de subvencions i, si escau, d'ajuts.
Flexibilització de la normativa de subvencions i de procediment administratiu comú en relació a les condicions de les bases reguladores i les convocatòries.

- o **Decret Llei 10/2020, de 27 de març**, pel qual s'estableixen noves mesures extraordinàries per fer front a l'impacte sanitari, econòmic i social de la COVID-19.

- Disposició addicional segona. **Els esdeveniments culturals de rellevància, envergadura o naturalesa internacional podran acollir-se al supòsit de força major.**

Tots aquests canvis normatius permeten:

a. Per a les subvencions i instruments financers ja concedits en el moment de l'entrada en vigor de l'estat d'alarma:

- No revocar les subvencions concedides durant l'any 2020, o anteriorment si el període de justificació de l'ajut concedit no ha vençut, per la no consecució de la finalitat de l'activitat objecte de l'ajut.
- No exigir als beneficiaris de les subvencions un percentatge mínim de despesa realitzada i justificada respecte del cost total de l'activitat objecte de la subvenció.
- Ampliar els terminis establerts per a la realització de l'activitat o de justificació de les subvencions concedides, de tal manera que, per acord dels òrgans designats dels ens que les atorguen, es pugui assolir el compliment de la finalitat de l'ajut.

b. Per a les subvencions i les eines de finançament, en forma d'aportacions reintegrables convocades amb anterioritat a l'entrada en vigor de l'estat d'alarma, però encara no resoltes:

- Permetre la reformulació de les bases de regulació de les línies d'ajut, atenent no només a la reducció de la subvenció prevista pel Departament de Cultura, sinó també a la d'altres fonts de finançament eventuais.
 - Flexibilitzar els terminis i les condicions de retorn de les aportacions reintegrables (ajuts econòmics, en forma de cofinançament, que es faciliten en la doble modalitat de subvenció i préstec).
 - Incrementar el percentatge de bestreta de totes les subvencions en un 10%, amb l'objectiu d'injectar liquiditat a les empreses i entitats beneficiàries.
- **Mesures per al finançament. Elaboració i impuls d'un paquet de mesures per facilitar el crèdit i la liquiditat al sector cultural**
- Línia promoguda per l'Institut Català de les Empreses Culturals i l'ICF anomenada ICF Cultura Liquiditat, amb un import de 10 milions d'euros, per finançar les necessitats de liquiditat de les entitats i empreses del sector cultural.
 - A més, s'està treballant en la creació d'una línia de subvenció per finançar els interessos que generi la carència del primer any dels préstecs esmentats en el punt anterior.

- **Noves línies de subvenció específiques per fer front a la crisi**

S'està ultimant l'elaboració de les bases per obrir noves línies de subvenció per donar suport específic al teixit cultural danyat per la manca d'activitat forçada per les mesures de confinament, tant per a empreses com per a la resta d'entitats del sector:

- Ajuts per compensar danys i perjudicis. Compensen les despeses estructurals que han tingut les entitats malgrat el cessament d'activitats. OSIC
- Ajuts per compensar la reducció d'ingressos causada per la cancel·lació d'espectacles culturals durant el període d'estat d'alarma amb motiu de la COVID-19. compensa els caixets, taquillatges i contractacions anul·lades. OSIC
- Línia de compensació a l'impacte econòmic de la Covid-19. ICEC

La dotació pressupostària d'aquestes noves línies de subvenció prové dels increments pressupostaris ja previstos per al 2020, sotmesa a l'aprovació del Pressupost 2020.

- Publicació i modificació de bases de subvencions per a l'impuls d'activitat i per a la gestió d'activitats cancel·lades no reprogramables

- S'han aprovat les noves bases de convocatòries i concessions de subvencions per als diferents sectors culturals, entre els quals hi ha les arts visuals, la dansa, el circ, el teatre, les arts escèniques i la música, així com les beques per a la recerca i innovació, i també per a la formació.

Aquestes convocatòries s'han aprovat amb el termini condicionat a l'aixecament de l'estat d'alarma i es publicaran tan bon punt la situació retorni a la normalitat per no perjudicar els possibles sol·licitants.

- Mesures que s'estan treballant sobre les línies de subvenció (en coordinació amb les Diputacions pel que afecta als teatres de l'SPEEM):
 - Modificacions a les bases del Programa.cat per facilitar la reprogramació d'activitats: abaixar mínims, permetre programar en Festa Major... S'està elaborant la proposta.
 - Flexibilització de les justificacions dels pluriennals E3.
 - Flexibilització de les justificacions dels convenis dels Centres d'Arts Visuals.
- En el cas de cancel·lació d'algun dels mercats estratègics o d'altres activitats culturals que no es puguin reprogramar, es garantirà l'aportació del Departament de Cultura, amb l'objectiu d'evitar perjudicis addicionals en les companyies contractades –amb prioritat a les companyies catalanes–, mitigant la caiguda de contractacions i les afectacions per als treballadors i treballadores de l'esdeveniment i els proveïdors externs.
- Anàlisi i aplicació de mesures compensatòries per a la contractació dels artistes programats en aquests mercats, prenent com a paràmetre les contractacions de l'any 2019.

- Mesures relatives a les Biblioteques Públiques

- Reforç de la línia dedicada a la compra de llibres del Servei de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya. Manteniment del calendari d'adquisicions del SAB per contribuir a minimitzar l'impacte de la COVID-19 en el sector del llibre. 2,2 milions d'euros en el Sistema d'Adquisició Bibliotecària per tal que les biblioteques adquireixin novetats en català a les editorials. S'inicia el procés.
- Adquisicions: 1,7 milions d'euros en subvencions a ajuntaments per la compra de llibres i diaris a llibreries.
- Construcció i reformes de biblioteques: 6,5 milions d'euros en ajuts a municipis per a la construcció i reforma de biblioteques. Ja estan concedits i rebran aquest any el primer 10 %. La congelació dels terminis de justificació permetrà que no els perjudiqui la possible aturada de les obres públiques.

Bona part d'aquestes mesures en l'àmbit de les biblioteques s'han començat a implementar aquesta passada setmana.

- **Mesures relatives a les entitats participades pel Departament de Cultura**

- Pel que fa a les entitats participades del departament de Cultura, avançament de les transferències i subvencions a fi que puguin mantenir al màxim l'ocupació i disposar de liquiditat per cobrir el compromisos econòmics.

- **Elaboració i impuls de mesures de dinamització de la cultura**

- Suport a la celebració d'una Diada del llibre i la rosa memorable en el moment que l'evolució de la pandèmia ho permeti, i d'acord amb tots els agents i sectors implicats. Serà el símbol de la represa de la normalitat i d'una nova etapa en què la cultura ha de tenir un protagonisme crucial.
 - Suport a iniciatives del sector del llibre per a la promoció del llibre durant la diada de Sant Jordi i promoció d'actes festius des del confinament.
- Suport a totes les iniciatives del món de la cultura que busquen acompanyar la ciutadania, que aquests dies viu confinada a les seves llars, amb recomanacions de lectures, oferta de concerts, representacions de tota mena (audiovisuals, musicals, debats, jocs, etc.) mitjançant les xarxes socials i Internet. El Departament posa a la disposició del sector els seus mitjans, com l'Agenda Cultural i l'etiqueta #jopropono per difondre-les.
- Disseny d'un programa d'activitats de foment del consum cultural a la xarxa. Aquest programa abastaria, entre d'altres, el foment de la lectura, la visita i/o consulta a arxius, museus, jaciments, monuments i altres espais patrimonials, així com el consum de música i arts escèniques o qualsevol altra expressió cultural en suport digital.

- **Llengua**

- Oferta de serveis telemàtics per facilitar l'aprenentatge, la millora i la promoció del català mentre dura el confinament per la pandèmia.
- Més de 8.500 persones aprenen català en línia durant l'emergència sanitària.
- El Centre de Terminologia TERMCAT ha elaborat el nou diccionari en línia "Termes del coronavirus" amb la terminologia vinculada a la crisi sanitària.

- **Biblioteques digitals**

- Incorporació de nous catàlegs de pel·lícules, còmics, diaris i recursos educatius per reforçar l'oferta a través de la biblioteca digital eBiblioCat.
- Actualment, qualsevol persona amb residència a Catalunya pot accedir a més de 100.000 documents de totes les tipologies: llibres i revistes electrònics, enciclopèdies, cinema, música, audiollibres o recursos educatius.

- Des de l'inici del confinament, s'han realitzat 45.671 préstecs de tot tipus de documents, i diàriament es rep una mitjana de 150 consultes per correu electrònic i a través de les xarxes socials.
 - e-Biblio: 120.000 euros d'increment en el pressupost del Departament de Cultura per adquirir títols i llicències de llibres electrònics per a e-Biblio amb l'objectiu de satisfer la demanda actual a eBiblio, que ha superat el 500%.
 - Lots de lectura per confinament en equipaments col·lectius: tramesa de lots de lectura a persones confinades ens equipaments col·lectius. Aquestes peticions s'atenen amb fons propis de la Central de Préstec (CePSE).
- **Activitats de foment de la lectura**
- Llegir té premi (plataforma Legiland): accés il·limitat (sempre que tinguem una biblioteca darrera que gestioni un grup).
 - Escriu un llibre (plataforma Fiction Express): accés il·limitat (sempre que tinguem una biblioteca darrera que gestioni un grup).
 - Clubs de lectura virtuals (plataforma Telfy): la plataforma no suposarà cap cost pel Departament perquè entra com a projecte d'Innovació del CTTI. El Departament assumeix la contractació dels conductors dels clubs.
 - Supernit: d'acord amb TV3 ajornem la seva celebració prevista pel 22 de maig.
 - La Institució de les Lletres Catalanes (ILC) del Departament de Cultura incorpora la modalitat virtual en els programes Lletres a les Aules, de visites dels autors als centres educatius, i Lletres en Viu, de visites als clubs de lectura de les biblioteques.
- **Museus, arxius i patrimoni**
- El Departament de Cultura treballa en mesures específiques per a museus, com ara bestretes de les aportacions als consorcis, perquè puguin assumir els seus compromisos econòmics.
 - El Departament està preparant un breu qüestionari per valorar l'afectació i les mesures preses arran del virus SARS-CoV-2 en els museus de Catalunya.
 - S'ha ampliat el termini per participar en el concurs d'Instagram per a joves 'Experiència Fotogràfica Internacional dels Monuments #EFIM20'. A causa del confinament, els participants s'hi podran inscriure fins el 10 de maig, i publicar les fotografies fins el 24 de maig.
 - El Departament de Cultura, conjuntament amb el Departament de Polítiques Digitals i Administració Pública, està elaborant les recomanacions per la gestió de documents durant la crisi.
 - Projecte 'Arxivem el moment'. El projecte lidera la recollida sistemàtica d'imatges i informació, diari del confinament, memòria oral, reproducció digital dels esdeveniments.

- **Arts visuals**
 - o S'ha acordat destinar recursos a la compra d'obres d'art d'artistes vius (pendent establir l'import) i encarregar feina als fotògrafs professionals amb el programa 'Arxivem el Moment'.
- **Cultura popular i associacionisme**
 - o Manteniment de les línies de subvencions i canvis en els criteris d'admissió per adaptar-ho a la situació derivada de la crisi.

3. Planificació de la represa i recuperació del sector cultural

En aquests moments s'està treballant en un programa per organitzar totes les tasques necessàries per establir la tornada a l'activitat. Aquest àmbit, que s'anirà desenvolupant de manera progressiva, haurà d'incloure, com a mínim els següents aspecte, en els quals ja hi ha equips treballant-hi.

- Programa de desconfinament i tornada progressiva a l'activitat
- Programa de promoció de l'activitat i reactivació del sector
- Pla de públics i comunicació per a la represa

Tots aquest programes s'estan treballant i s'aniran ampliant en la mesura que es vagin aclarint els horitzons de desconfinament, de represa de l'activitat esglaonada i de tornada a la normalitat. Però cal que aquests passos estiguin ben pensats, acordats amb els sectors i programats per quan les autoritats sanitàries estableixin.

- **Programa de desconfinament i tornada progressiva a l'activitat**

Les autoritats sanitàries estan començant a establir el disseny de les fases per a un desconfinament esglaonat. S'està treballant per establir els passos a fer en les diferents tipologies d'equipaments i serveis culturals i les mesures de protecció i els calendaris que caldrà establir en cada cas per donar compliment al que s'estableixi.

Des del Departament de Cultura i seguint les instruccions dictades per PROCICAT difondrem aquelles estratègies de desconfinament que afectin els sectors culturals i col·laborarem a l'establiment de mesures.

- **Programa de promoció de l'activitat i reactivació del sector**

Un cop implementades les accions vinculades al rescat del sector cultural, el Departament posarà en marxa accions adreçades a la reactivació de l'activitat establint una prioritització d'aquelles accions o aquelles línies d'ajut que vagin més adreçades a la generació d'activitat i al retorn a la normalitat i que, en definitiva,

generin més valor afegit per a les persones que treballen en la cultura i que ajudin a enfortir un altre cop empreses i entitats.

- **Pla de públics i comunicació per a la represa**

En paral·lel i, igualment amb l'objectiu d'una represa de l'activitat al més ràpida possible, es plantejarà un paquet d'accions adreçades a promoure el retorn del públic als esdeveniments culturals, a promoure el consum, a la lluita contra la pirateria i al suport a campanyes i accions de comunicació que vagin en línia dels objectius esmentats.

4. Planificació financera del Pla de rescat

El Departament de Cultura parteix del pressupost presentat per al 2020 que presentava un sostre de despesa no financera no finalista de 314,8 M€. Per dur a terme els compromisos establert en aquest Pla de rescat i els que es vagin establint per a la fase de represa, ha calgut reestructurar a fons cada partida de les diferents àrees que configuren el Departament.

Les prioritats, com s'especificaven al començament del document, van en la línia de prioritzar les necessitats de les persones i de les empreses i entitats que configuren el teixit cultural i, per tant s'han hagut de deixar de banda algunes iniciatives i projectes importants però que no tenen cabuda en un context de crisi i emergència com el que vivim. També s'han alterat i es continuaran canviant els calendaris de tramitació per dotar de liquiditat les diferents entitats del sector en la mesura del possible.

El Pla de rescat és un document viu i, per aquest motiu, els diferents paquets d'accions, tant si van adreçats al rescat com a la represa d'activitat, s'aniran presentant en forma d'onades que s'aniran ajustant de manera flexible a les diferents situacions que generi l'evolució de la crisi.

- **Primera onada de mesures econòmiques**

La primera onada de mesures es centren en accions tendents a garantir la liquiditat tant dels equipaments, com d'empreses, entitats i autònoms, bé sigui per la via de préstecs com de línies d'ajuts a fons perdut per cobrir danys i perjudicis causats per la crisi o per compensar l'impacte de les cancel·lacions.

Així mateix s'han agilitat algunes línies per avançar compres de llibres per a biblioteques per donar suport al sector del llibre. En onades posteriors s'aniran impulsant línies de suport als diferents sectors i accions directes d'impuls.

Primera onada

Resum de les principals actuacions financeres

Línia de préstecs ICEC ICF Cultura liquiditat	10 M€
Subvenció interessos línia Cultura liquiditat	0,35 M€
Ajuts per compensar danys i perjudicis OSIC	3 M€
Ajuts per compensar la reducció d'ingressos causada per la cancel·lació OSIC	2 M€
Línia de compensació a l'impacte econòmic de la Covid-19 ICEC	8 M€
Avançament compres de llibres i drets per biblioteques	4 M€
Aportacions extraordinàries a equipaments per fer front a al crisi	4 M€

Les principals accions d'aquesta primera onada d'accions representa una mobilització de recursos al voltant dels 31 M€.

Bona part de la resta d'actuacions proposades son cobertes per dotacions ordinàries.

En els propers dies s'aniran creant nous paquets de mesures i s'aniran assignant els recursos procedents de la reestructuració del pressupost.

14 d'abril de 2020